

Informácie o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla v súvislosti so vstupom Slovenskej republiky do Európskej únie

Zákon č. 430/2003 Z.z., ktorý novelizoval zákon č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o poistení zodpovednosti“) významným a rozsiahlym spôsobom zmenil a doplnil právnu úpravu povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla (ďalej len „poistenie zodpovednosti“) v Slovenskej republike.

Z hľadiska vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie (ďalej len „EÚ“) sa prijatím **zákona č. 430/2003 Z.z.** implementovala do slovenského práva **Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2000/26/EC (4. Smernica o poistení motorových vozidiel)**, ktorá veľmi významným spôsobom posilňuje ochranu poškodených osôb najmä v oblasti vymožitelnosti ich práv na náhradu škody.

Zákon č. 430/2003 Z.z. priniesol nasledovné zmeny v poistení zodpovednosti:

1. Zavedenie 3 mesačnej lehoty pre likvidáciu škodovej udalosti

Táto zákonná lehota je v účinnosti už od 1.11.2003, avšak naplno sa prejaví po vstupe Slovenskej republiky do EÚ, kedy nadobudnú účinnosť ďalšie na ňu nadväzujúce inštitúty akým je náhradné poistné plnenie, vymenovanie likvidačných zástupcov a činnosť Informačného strediska.

Zavedenie 3-mesačnej lehoty pre likvidáciu škodovej udalosti vychádza zo 4. Smernice o poistení motorových vozidiel, ktorou sa má podstatne zosilniť postavenie poškodeného v oblasti vymožitelnosti jeho práva na náhradu škody.

Podľa § 11 ods. 5 zákona o poistení zodpovednosti **je poisťovateľ povinný** bez zbytočného odkladu začať prešetrovanie potrebné na zistenie rozsahu jeho povinnosti poskytnúť poistné plnenie a **do troch mesiacov** odo dňa oznámenia poškodeného o škodovej udalosti buď

- **skončiť prešetrovanie** potrebné na zistenie rozsahu jeho povinnosti poskytnúť poistné plnenie **a oznámiť poškodenému** výšku poistného plnenia, ak bol rozsah povinnosti poisťovateľa poskytnúť poistné plnenie a nárok na náhradu škody preukázaný, alebo
- **poskytnúť poškodenému písomné vysvetlenie** dôvodov, pre ktoré odmietol poskytnúť alebo, pre ktoré znížil poistné plnenie alebo poskytnúť poškodenému písomné vysvetlenie k tým uplatneným nárokom na náhradu škody, v ktorých nebol v ustanovenej lehote preukázaný rozsah povinnosti poisťovateľa poskytnúť poistné plnenie a výška poistného plnenia.

Duch zákona resp. hlavná idea zákona o poistení zodpovednosti, ktorou je ochrana práv poškodených osôb, vyžaduje od poisťovateľov dôslednú aplikáciu uvedeného ustanovenia. Poskytnutie dôkladného vysvetlenia poškodeným osobám v ustanovenej trojmesačnej lehote chráni rovnako aj poisťovateľov pred uložením sankcie - úroku z omeškania. Táto sankcia za omeškanie má však inú povahu. Už sa nejedná o nárok poškodenej osoby, ktorý si môže, ale nemusí uplatniť (tak ako je to obvyklé pri omeškaniach v občianskoprávných vzťahoch). **Zákon o poistení zodpovednosti ukladá poisťovateľom automaticky túto sankciu – ako ich povinnosť, teda bez ohľadu na to, či si úrok z omeškania poškodený uplatní alebo nie.**

Výška úroku z omeškania sa posudzuje podľa občianskoprávných predpisov, teda Občianskeho zákonníka a jeho vykonávacieho vládneho nariadenia.

2. Zavedenie náhradného poistného plnenia z poistného garančného fondu

Prakticky ide o zavedenie inštitútu Orgánu pre odškodnenie, ktorý bude garantovať poskytnutie náhrady škody v prípadoch, kedy „zlyhajú“ zákonné lehoty na likvidáciu škody alebo nie sú vymenovaní likvidační zástupcovia alebo nastane situácia, kedy poškodený ani po uplynutí dlhšej doby nemá možnosť získať informácie potrebné na uplatnenie svojho nároku na náhradu škody.

Poškodený s trvalým pobytom alebo sídlom na území Slovenskej republiky má nárok na náhradné poistné plnenie z poistného garančného fondu, ak

- do troch mesiacov odo dňa oznámenia poškodeného o škodovej udalosti poisťovateľ alebo jeho likvidačný zástupca zodpovedný za náhradu škody neposkytol poškodenému písomné vysvetlenie k nároku na náhradu škody alebo
- poisťovateľ so sídlom v inom členskom štáte neurčil v Slovenskej republike likvidačného zástupcu zodpovedného za náhradu škody
- nie je možné zistiť motorové vozidlo, ktorého prevádzkou bola na území iného členského štátu spôsobená škoda alebo
- do dvoch mesiacov od vzniku škody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla nie je možné zistiť poisťovateľa zodpovedného za náhradu škody.

Poškodený nemá nárok na náhradné poistné plnenie, ak

- už uplatnil nárok na náhradu škody priamo proti poisťovateľovi a ak do troch mesiacov dostal písomné vysvetlenie od tohto poisťovateľa alebo
- uplatnil nárok na náhradu škody proti príslušnému poisťovateľovi žalobou na súde.

Slovenská kancelária poisťovateľov je povinná poskytnúť náhradné poistné plnenie alebo poskytnúť písomné vysvetlenie dôvodov, pre ktoré odmietla poskytnúť alebo pre ktoré znížila náhradné poistné plnenie, a to **do dvoch mesiacov odo dňa uplatnenia nároku na náhradné poistné plnenie.**

Slovenská kancelária poisťovateľov **neposkytne náhradné poistné plnenie** alebo písomné vysvetlenie, ak poisťovateľ alebo jeho likvidačný zástupca poskytne poškodenému poistné plnenie alebo písomné vysvetlenie dôvodov, pre ktoré odmieta poskytnúť alebo pre ktoré znížil poistné plnenie.

3. Vytvorenie informačného strediska

Slovenská kancelária poisťovateľov vykonáva funkciu informačného strediska, ktoré poskytuje poškodeným osobám a informačným strediskám v iných členských štátoch údaje potrebné pre uplatnenie a vysporiadanie nárokov na náhradu škody ako aj informácie týkajúce sa motorových vozidiel, poistenia zodpovednosti a likvidačných zástupcov.

Slovenská kancelária poisťovateľov je povinná uchovávať najmenej sedem rokov odo dňa vyradenia motorového vozidla z evidencie vozidiel alebo odo dňa zániku poistenia zodpovednosti tieto údaje:

- evidenčné čísla tuzemských motorových vozidiel,
- čísla poistných zmlúv týkajúcich sa poistenia zodpovednosti tuzemských motorových vozidiel vrátane údajov o trvaní poistenia zodpovednosti,
- čísla zelených kariet, čísla poistných zmlúv týkajúcich sa hraničného poistenia,
- obchodné mená a sídla poisťovateľov, obchodné mená a adresy pobočiek poisťovateľov zriadených v iných členských štátoch,
- meno, priezvisko a adresu držiteľa, vlastníka alebo prevádzkovateľa motorového vozidla alebo jeho obchodné meno a sídlo.
- meno, priezvisko a adresu likvidačného zástupcu alebo jeho obchodné meno a sídlo.

Zákonom č. 430/2003 Z.z. sa novelizoval aj zákon č. 315/1996 Z.z. o premávke na pozemných komunikáciách v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 315/1996 Z.z.“) v tom smere, že Centrálna evidencia vozidiel poskytuje Slovenskej kancelárii poisťovateľov informácie z evidencie vozidiel a z evidencie dopravných nehôd.

4. Poskytnutie plnenia poškodenému ak je sporné, či bolo vozidlo poistené

V priebehu prvého roka od zavedenia nového systému poistenia zodpovednosti sa vyskytli prípady, kedy bolo sporné, či v čase dopravnej nehody (škodovej udalosti) bolo motorové vozidlo poistené alebo nie. V súlade so zásadou ochrany práv poškodených osôb nebolo možné, aby nároky poškodených neboli uspokojené do času, kým z prešetrovania veci nebude zodpovedaná otázka, či bolo motorové vozidlo v čase dopravnej nehody poistené, teda inými slovami, či poškodená osoba bude odškodnená z poistného garančného fondu alebo z poistenia zodpovednosti dojednaného u

poisťovateľa. Pre tieto prípady novela zákona stanovila, že poistné plnenie poskytne poškodenému Slovenská kancelária poisťovateľov z poistného garančného fondu. Ak z ďalšieho prešetovania vyplynie, že poistné plnenie alebo jeho časť mal poskytnúť poisťovateľ, je poisťovateľ povinný nahradiť Slovenskej kancelárii poisťovateľov to, čo za neho plnila.

5. Vymenúvanie likvidačných zástupcov

Vymenúvanie likvidačných zástupcov vychádza zo 4. Smernice o poistení motorových vozidiel, ktorou sa má poskytnúť ochrana poškodeným osobám, ktoré škodu utrpeli v inom členskom štáte, ako je ich trvalý pobyt resp. sídlo.

Dôvodom pre zavedenie inštitútu likvidačných zástupcov do 4. Smernice o poistení motorových vozidiel boli nasledovné skutočnosti:

- existencia rozdielov medzi právnymi poriadkami členských krajín EÚ.
- Systém zelenej karty nerieši všetky problémy poškodenej strany, ktorá musí žiadať odškodnenie v inej krajine voči strane, ktorá tam má sídlo a voči poisťovni, ktorá tam má oprávnenie vykonávať činnosť (zahraničný právny systém, cudzí jazyk, neznáme postupy pri vybavovaní a často neprímerane dlhá doba vybavovania poistných udalostí).
- pre poškodené osoby je niekedy ťažké identifikovať zodpovednostného poisťovateľa.
- vyskytovanie sa prípadov, kedy hrozí poškodenej osobe, že zostane bez oprávneného odškodnenia.

Novela teda zavádza inštitút likvidačného zástupcu, ktorého úlohou bude poskytovať zvýšenú ochranu osobám, ktoré budú poškodené v členských štátoch EÚ. V prípade, ak bude slovenský občan v inom členskom štáte EÚ poškodený prevádzkou motorového vozidla členského štátu EÚ, bude mať možnosť si uplatniť svoje nároky na náhradu škody na území Slovenskej republiky voči likvidačnému zástupcovi, ktorý bol vymenovaný zahraničnou poisťovňou. Likvidačný zástupca prešetrí a uspokojí nároky slovenského občana v slovenskom jazyku.

Zavedenie inštitútu likvidačného zástupcu je viazané na vstup Slovenskej republiky do EÚ.

Doteraz bola (resp. do vstupu SR do EÚ bude) v prípadoch poškodenia našich občanov v členských štátoch EÚ situácia komplikovaná. Poškodení si museli svoje nároky na náhradu škody uplatniť sami v tom členskom štáte EÚ, kde došlo k nehode, a to voči zahraničnej poisťovni alebo zahraničnému subjektu zodpovednému za škodu v príslušnom úradnom jazyku členského štátu EÚ a podľa príslušného právneho poriadku členského štátu EÚ.

Inštitút likvidačného zástupcu upravuje novela zákona nasledovne:

Poisťovateľ je povinný v každom členskom štáte, okrem členského štátu, v ktorom mu bolo udelené povolenie na vykonávanie poisťovacej činnosti, **určiť svojho likvidačného zástupcu**.

Likvidačným zástupcom môže byť fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá musí mať trvalý pobyt alebo sídlo v členskom štáte, v ktorom vykonáva svoju činnosť.

Likvidačný zástupca vybavuje škodové udalosti v mene poisťovateľa a na jeho účet; likvidačný zástupca je oprávnený vykonávať túto činnosť pre jedného alebo viac poisťovateľov; vykonávanie činnosti likvidačného zástupcu nie je zriadením pobočky poisťovateľa.

Likvidačný zástupca zhromažďuje informácie potrebné na prešetrovanie nárokov poškodeného na náhradu škody a vykonáva činnosti potrebné na ich uspokojenie, ak škoda bola spôsobená prevádzkou motorového vozidla,

- na ktoré bolo uzavreté poistenie zodpovednosti v inom členskom štáte ako je členský štát, v ktorom má poškodený trvalý pobyt alebo sídlo,
- ktoré sa spravidla nachádza v inom členskom štáte ako je členský štát, v ktorom má poškodený trvalý pobyt alebo sídlo,
- na území iného členského štátu ako je členský štát, v ktorom má poškodený trvalý pobyt alebo sídlo.

Likvidačný zástupca je oprávnený vo vzťahu k poškodenému pri uspokojovaní jeho nárokov zastupovať poisťovateľa v plnom rozsahu a musí zabezpečiť prešetrovanie nárokov poškodeného v úradnom jazyku členského štátu, v ktorom má poškodený trvalý pobyt alebo sídlo; týmto nie je dotknuté právo poškodeného uplatniť svoje nároky na náhradu škody priamo proti poisťovateľovi alebo proti osobe, ktorá túto škodu spôsobila.

Poisťovateľ je povinný určiť svojho likvidačného zástupcu najneskôr do troch mesiacov odo dňa nadobudnutia platnosti Zmluvy o pristúpení Slovenskej republiky k Európskej únii.

6. Stanovenie rozhodného práva pre poskytnutie poistného plnenia

V zmysle zásady ochrany práv poškodených osôb, ak ide o škodu spôsobenú prevádzkou tuzemského motorového vozidla na území iného členského štátu EÚ, sa poškodenému poskytuje poistné plnenie v rozsahu poistenia zodpovednosti podľa právnych predpisov členského štátu, na ktorého území bola škoda spôsobená, ak sa podľa zákona o poistení zodpovednosti alebo na základe poistnej zmluvy neposkytuje poistné plnenie v širšom rozsahu.

Na škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla občanovi členského štátu, na území cudzieho štátu, v ktorom nepôsobí príslušná kancelária poisťovateľov, počas jeho cesty z územia jedného členského štátu na územie iného členského štátu sa vzťahujú právne predpisy členského štátu, na ktorého území sa motorové vozidlo spravidla nachádza.

7. Územný rozsah poistenia zodpovednosti

Pri uzatvorení poistnej zmluvy poistenie zodpovednosti automaticky platí na území všetkých členských štátov Európskej únie. Ďalej je poistenie zodpovednosti platné aj na území iných štátov, ktoré poisťovateľ označil v zelenej karte, tak ako je tomu doteraz.

Hraničné poistenie uzavreté na území Slovenskej republiky alebo na území iných členských štátov EÚ sa bude vzťahovať na škodové udalosti, ktoré vznikli na území členských štátov EÚ vrátane územia Slovenskej republiky.